

Васюк К. М. кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології Донецький національний
університет імені Василя Стуса
<https://orcid.org/0000-0002-6734-4612>

ПРОБЛЕМИ МІЖСОБИСТІСНОГО СПІЛКУВАННЯ В ОСІБ З РІЗНИМ РІВНЕМ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В статті досліджено проблему міжособистісних стосунків в осіб юнацького віку з різним рівнем емоційного інтелекту. Проаналізовані сучасні підходи до дослідження в сфері комунікацій з урахування саме емоційного компоненту. Виділені основні типи проблем, які є типовими для осіб з різним рівнем емоційного інтелекту. На основі опитування систематизовані типові проблемні області в даній темі. Встановлено, що в залежності від рівня емоційного інтелекту особи юнацького віку мають відмінності в толерантному ставленні до інших, виборі стратегій вирішення конфліктів та рівні прояву егоцентризму особистості.

Ключові слова: воєнний стан; емоційний інтелект; конфлікт; міжособистісне спілкування; толерантність.

Вступ. У реаліях українського суспільства необхідність у конструктивній взаємодії з іншими зростає багаторазово. Вміння спілкуватись з різними верствами населення є ідеєю, яка відповідає сучасному заклику до толерантності, безконфліктної взаємодії, соціальної адаптації в малих групах і соціалізації у великих. В останні роки дослідження емоційного інтелекту є досить популярною темою, оскільки останні три роки наше суспільство зіткнулось з низкою викликів, які порушували нормальну соціальну взаємодію, що особливо негативно відображалась на молоді. Пандемія, а тепер і війна створюють негативні умови для спілкування, обмежують число природних контактів з оточуючими, цьому також сприяють переведення навчального процесу в дистанційний режим, порушення малих груп, звичних для людей, розлука з близькими через вимушений переїзд, евакуацію, і навіть фізична втрата близьких. Особливо негативно ці процеси впливають на осіб підліткового і юнацького віку, в якому спілкування є провідною діяльністю, життєво важливою складовою особистісного розвитку. Також ці вікові періоди є сензитивними для подальшого формування структурних компонентів емоційного інтелекту [4].

В той же час ми спостерігаємо значне зростання інтересу до проблеми емоційного інтелекту у сучасних дослідженнях. Отже цікавим є встановлення основних проблем у спілкуванні сучасної молоді, особливо в контексті військово-політичної ситуації в

країні, яка створює не тільки стресові умови життя, але і накладає певні обмеження на звичний спосіб спілкування.

Основною метою дослідження є встановлення типових проблем у міжособистісній взаємодії в осіб юнацького віку з різним рівнем емоційного інтелекту, які наразі проживають в Україні в умовах воєнного стану. А також визначення особливостей спілкування в залежності від рівня розуміння емоційних процесів і станів у себе та партнерів у спілкуванні.

Теоретичне підґрунтя. Не дивлячись на те, що на сьогодні існує значний обсяг досліджень емоційного інтелекту, класичні теорії Р. Бар-Она, Д. Гоулмана, Д. Карузо, Дж. Мейера та П. Саловея залишаються актуальними і є фундаментом для проведення більш локальних прикладних досліджень [3; 7; 8].

В теорії Д. Карузо, Дж. Мейера та П. Саловея емоційний інтелект розглядається як інтегральна властивість, яка складається із 3 елементів:

- Ідентифікація емоцій та їх вираження у вербальній та невербальній формі;
- Регуляція емоцій – в тому числі і в інших людей шляхом маніпулятивного впливу на них, при чому як свідомого, так і несвідомого;
- Використання емоційних проявів у плануванні діяльності, мотивації та творчості.

На думку Є.Л. Носенко, розвинений емоційний інтелект на високому рівні позитивно корелює з психологічним

благополуччям особистості [5]. Особистості з високим емоційним інтелектом позитивніше ставляться до оточуючих, впевненіше поведуться, краще розуміють настрої співрозмовника, отже оперативніше реагують на його зміни.

Логічно припустити, що особистості, які мають високий рівень емоційного інтелекту буду в цілому мати набагато менше проблем у спілкуванні завдяки розвиненій здатності до розуміння і прийняття емоцій, як своїх власних, так і партнера у спілкуванні, а також тонше розуміння емоційних переходів, змін стану партнера у спілкуванні.

Р. Бар-Он виділяв в емоційному інтелекті п'ять основних складових: навички між особового спілкування, пізнання себе, управління стресовими ситуаціями, здатність до адаптації, переважаючий настрій [7]. Як бачимо, в цій моделі ключовими показниками є навички міжособистісного спілкування, що також сприяє кращому управлінню стресовими явищами, покращує адаптацію і контролює емоційний фон людини, тобто настрої. Через емоційну сферу здійснюється суб'єктивна регуляція взаємодії зі світом, сприйняття тих чи інших ситуацій формує поведінкові реакції, які сприяють або, навпаки, порушують, гармонійну взаємодію з оточуючими.

Хоча варто бути обережним в трактуванні емоційного інтелекту як запобіжника будь-яких проблем в міжособистісній взаємодії. Можна припустити, що спілкування між індивідами з різним рівнем емоційного інтелекту не буде надто гармонійним. Також гарне розуміння емоцій інших і здатність ними управляти не гарантує безконфліктного спілкування, навпаки, може загострити приховані проблемні області і загострюватимуть емоційне сприйняття дійсності.

Міжособистісне спілкування має багато визначень, але в цілому його можна трактувати як процес комунікації, обміну інформацією і емоціями із застосуванням засобів впливу на співрозмовника для досягнення певних цілей суб'єкта та задоволення матеріальні та духовних потреб. Цьому процесі існує чіткий розподіл ролей і статусів, а також наявні свої потреби і цілі кожної сторони, які можуть бути гармонійні один одному, а можуть знаходитись в конфронтації, від чого залежить загальний результат міжособистісної взаємодії [1].

Звідси випливає певний перелік проблем в спілкуванні, які мають різні класифікації. Зокрема, нами був сформований перелік можливих труднощів, які можуть бути обумовлені саме порушеннями в емоційному плані міжособистісних стосунків:

- конфлікти і неконструктивні стратегії їх вирішення;
- порушення в сприйнятті партнера по спілкуванню (роздратованість, антипатія або надмірна ідеалізація);
- відсутність толерантності до інакшої думки, інших цінностей, поглядів тощо;
- егоцентризм – сфокусованість на своїх ідеях, поглядах, без врахування інтересів інших людей;
- інформаційний бар'єр – нездатність висловити свою думку або точно зрозуміти думку партнера у спілкуванні.

Перелічені ознаки були сформульовані на підставі попередніх бесід з потенційними досліджуваними і власних професійних спостережень, які становлять сферу власних інтересів дослідника.

Методи дослідження. Для діагностики вище означеної проблеми були залучені здобувачі Донецького національного університету імені Василя Стуса у кількості 128 осіб, зокрема, здобувачі 1 курсів економічного факультету та факультету інформаційних і прикладних технологій, а також здобувачі 1-3 курсів факультету філології, психології та іноземних мов. Вік досліджуваних від 18 до 27 років. Серед них 18 осіб чоловічої статі та 110 – жіночої. Наявна диспропорція представленості статей спостерігається на більшості спеціальностей, тому в даному дослідженні уникнути її було неможливо.

Для проведення дослідження використовувались такі методи:

- тестування за допомогою методики тест емоційного інтелекту MSCEIT, методика діагностики стратегій вирішення конфліктів Томаса, тест егоцентричний асоціацій Сцутрової, методика загальної комунікативної толерантності В. Бойка [2].
- Анкетування за допомогою авторської анкети для встановлення фактів викривлення інформації, проблем з інформаційним обміном у спілкуванні, та особливостей сприйняття партнерів у спілкуванні.

Статистична обробка даних здійснювалась за допомогою статистичного

критерію Н Краскела-Уоліса для оцінки відмінностей між 3 більше вибірками. Дослідження здійснювалось в 1 етап в період березня-травня 2023 року безпосередньо під час навчального процесу.

В основу дослідження лягло припущення, що в осіб з низьким рівнем емоційного інтелекту буде спостерігатись більше негативних проявів в міжособистісному спілкуванні, зокрема, вибір жорстких стратегій вирішення конфліктів, нетолерантне ставлення до інших в процесі комунікації, викривлення у сприйнятті інформації від партнерів по спілкуванню, вищий рівень егоцентризму.

Результати і обговорення.

На першому етапі обробки даних дослідження були проаналізовані результати діагностики за методикою оцінки рівня емоційного інтелекту MSCEIT. В результаті чого вибірка була поділена на групи з

низькими, середніми і високими показникам емоційного інтелекту. Методика включає в себе 5 шкал: інформаційна поінформованість, емпатія, самомотивація, управління своїми емоціями, управління емоціями інших людей. У зв'язку з тим, що автори не виділили загального рівня емоційного інтелекту, ми розподіляли на групи за рівнями емоційного інтелекту наступним чином: до високого рівня відносились ті особи, що мали високий рівень за 3 і більше шкалами, а інші мали б середній рівень. Так само низький рівень – це низькі показники за 3 і більше шкалами, а інші мають середні значення. Середній – це домінування середніх показників за 3 і більше шкалами, а інші можуть мати як високе, так і низьке значення.

Результати розподілу у відсотках за кожною шкалою представлені на рисунку 1 нижче.

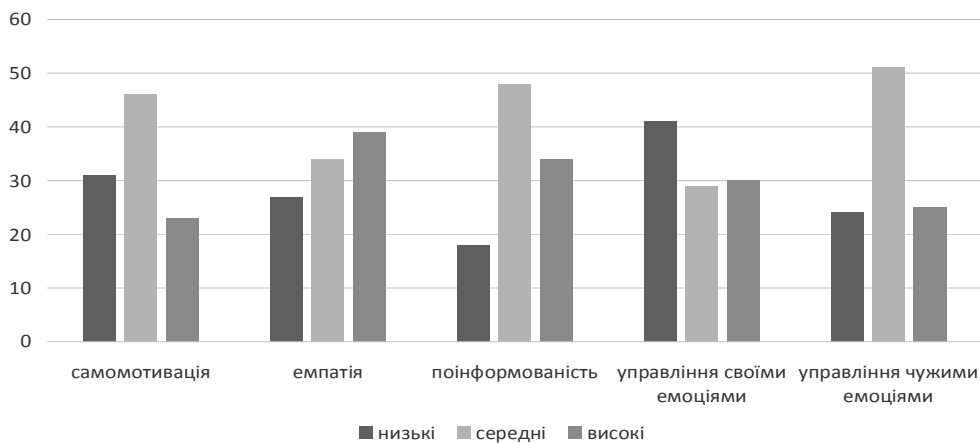

Рис 1. Результати діагностики за методикою MSCEIT

В цілому результати за різними шкалами не збігаються. Так, у випадку з самомотивацією ми бачимо недостатньо високо рівня при домінуванні середнього. Це означає, що досліджувані не схильні до високого рівня організованості в емоційному плані, мають недостатній рівень усвідомлення поточних завдань. В цілому ситуація з невисоким самоконтролем в юнацькому віці є досить типовим явищем у зв'язку з недостатньою емоційною зрілістю.

Також недостатньо розвинений у юнаків і показник за шкалою «Управління своїми емоціями», що зайвий раз підтверджує недостатній вольовий контроль за емоційною сферою. В плані управління чужими емоціями ситуація краща, але за рахунок середнього рівня, представленість високого рівня ще менша, ніж у випадку контролю за власними емоціями. Можливо, це пов'язано з браком

життєвого досвіду, але дане припущення потребує додаткової перевірки і може слугувати перспективами подальших досліджень.

Набагато краще ситуація з поінформованістю, тобто здатністю сприймати і обробляти інформацію, отриману в комунікаціях, а також емпатією. Кількість осіб з високим рівнем емпатії значна. Враховуючи розмаїття показників за окремими шкалами виникає необхідність створити інтегральний показник, який би дав можливість розподілити вибірку на три групи за загальним рівнем емоційного інтелекту. Алгоритм обрахування цього показника був описаний вище в підпункті «Методи». За результатами розподілу були сформовані три групи досліджуваних з р низьким, високим і середнім рівнями емоційного інтелекту. Результати цього розподілу представлені на рисунку 2.

Питання психології

Рис 2. Розподіл вибірки за рівнями емоційного інтелекту за методикою MSCEIT

На другому етапі дослідження безпосередньо вивчались потенційні проблеми в комунікаціях в залежності від рівня емоційного інтелекту. Для цього використовувався тест Томаса на визначення домінуючої стратегії вирішення конфліктів. Було здійснене порівняння представленості стратегій вирішення конфлікту в осіб з

різним рівнем емоційного інтелекту. Результати статистичного аналізу представлені на рисунку 3. З урахуванням того, що високий рівень вираженості тої чи іншої стратегії вирішення конфлікту – це перевищення 7 балів. Тому на даній діаграмі представлені тільки результати вище 7.

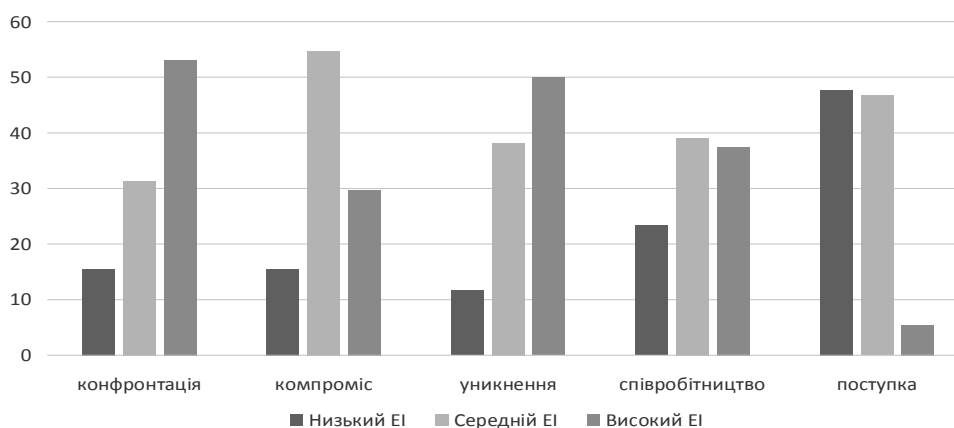

Рис. 3. Відсоткові значення високого рівня прояву стратегій вирішення конфлікту в осіб з різним рівнем емоційного інтелекту

Як видно з рис. 3, показники представленості основних стратегій вирішення конфлікту досить суттєво розрізняються в залежності від рівня емоційного інтелекту. Так, особи з низьким рівнем емоційного інтелекту більше схильні до використання стратегії поступки і рідше за представників інших груп вдаються до стратегії уникання, компромісу та конфронтації. Це характеризує їх як поступливих та неагресивних у цілому. В конфліктах вони займають більш м'яку позицію, можуть легко поступитися власними інтересами під тиском опонента.

В осіб з високим емоційним інтелектом спостерігається домінування зовсім інших стратегій вирішення конфлікту. Так,

домінуючою стратегією є конфронтація. Здавалось би, високий рівень емпатії та розуміння інших людей має скеровувати особистість до вибору більш м'яких стратегій вирішення конфліктів, але ситуація демонструє протилежне. Також популярною є стратегія уникнення. Можливо завдяки гарному розумінню емоційних реакцій і високому рівню управління емоціями особи з високим емоційним інтелектом дуже впевнено почувають себе в конфліктній ситуації, не бояться відстоювати свої інтереси. Це підтверджує також надзвичайно низький показник за стратегією поступки. Адже використання конфронтації зовсім не означає обов'язковий прояв агресії. Іншим логічним способом реакції є взагалі уникання

Питання психології

будь-яких конфліктів. На третьому місці за популярністю є стратегія співробітництва. Особи з середнім рівнем емоційного інтелекту частіше ідуть на компроміси і поступки, а також досить часто обирають співробітництво.

З метою доведення припущення, що особи з різним рівнем емоційного інтелекту

матимуть більш негативних аспектів у міжособистісній взаємодії, а саме підвищений рівень конфліктності і вибір більш жорстких стратегій вирішення конфліктів, був здійснений статистичний аналіз порівняння трьох груп за Н-критерієм Краскела-Уоліса. Результати можна побачити в таблиці 1.

Таблиця 1.

Емпіричні та критичні значення Н-критерію Краскела-Уоліса за методикою Томаса-Кілмена

Емпіричні значення за шкалами					Критичні значення
Конфронтація	Компроміс	Уникнення	Співробітництво	Поступка	$P 0,05 = 5,991$
6,33	6,87	7,87	5,88	8,93	$P0,01 = 9,21$

Зважаючи на результати статистичної обробки, робимо висновок, що дана частина нашої гіпотези підтвердилась. Особи з різним рівнем емоційного інтелекту дійсно мають статистично значущі відмінності в частоті вибору стратегій вирішення конфлікту. Єдине виключення становить співробітництво. Дана стратегія досить важка для використання, тому що потребує значних зусиль, знань і досвіду, а також мотивації.

Таким чином, очевидно, що особи з різним рівнем емоційного інтелекту відрізняються за схильністю до вибору певних стратегій вирішення конфліктів. Так, особи з високим емоційним інтелектом мають більший рівень конфліктності, частіше використовують протистояння або уникають конфліктних ситуацій взагалі, в той час як особи з низьким емоційним інтелектом мають схильність поступатись в конфлікті, йти на компроміси. Якщо розглядати ці результати в контексті нашої теми, то не можна стверджувати, що якась із

дослідницьких груп буде мати меншу схильність до виникнення проблемних ситуацій в спілкуванні завдяки віднесення до того чи іншого рівня емоційного інтелекту, але характер цих проблем може бути різним. Особи з низьким інтелектом, судячи з усього прагнуть уникати гострих моментів тут і зараз, таким чином пролонговуючи конфлікт, відкладаючи його розв'язку і часто втрачають вигоду, поступаючись власними інтересами. Особи ж з високим рівнем емоційного інтелекту демонструють схильність до швидшого вирішення проблемних ситуацій не бояться відстоювати свою позицію, очевидно, через більшу впевненість в собі.

Також одним із супутніх показників, які провокують конфліктність людини є толерантність. За результатами діагностики за методикою В. Бойка були отримані результати, розподілені вже за групами з різним рівнем емоційного інтелекту і представлені на рисунку 4. нижче.

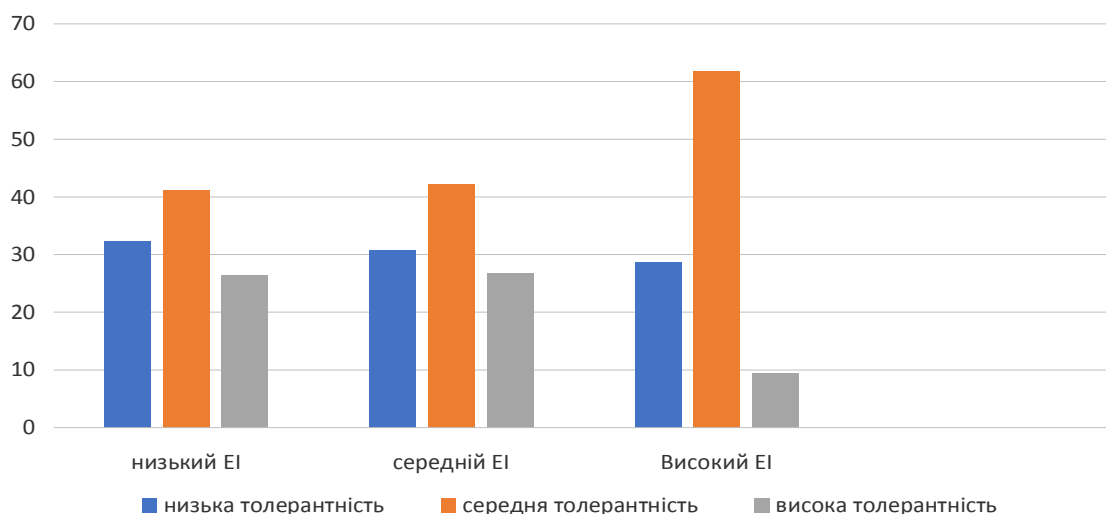

Рис. 4. Відсоткові значення рівня комунікативної толерантності за методикою В. Бойка в осіб з різним рівнем емоційного інтелекту

Проаналізувавши отримані дані за методикою В. Бойка, очевидно, що особи з низьким і середнім рівнями емоційного інтелекту мають досить схожу ситуацію, коли домінує середнє значення толерантності і низьке також представлено достатньо явно. Хоча високі значення толерантності присутні орієнтовно у чверті досліджуваних. Але особи з високим рівнем емоційного інтелекту мають досить високі показники посередньої толерантності і їм невластивий високий рівень толерантності. Для остаточного підтвердження суттєвої різниці між групами за цим показником був здійснений статистичний аналіз за Н-критерієм Краскела-Уоліса. Емпіричне значення якого склало $H_{emp} = 4,98$, що при критичних значеннях $P_{0,05} = 5,991$ та $P_{0,01} = 9,21$ є статично недостовірним, отже статично значущої різниці між групами не доведено. Хоча ситуація з заниженим рівнем толерантності в осіб з високим емоційним інтелектом є дещо неочікуваною. Цей дисбаланс відбувся за рахунок середнього, а не низького рівня толерантності, отже її можна в цілому вважати задовільною. З іншого боку низька толерантність у спілкуванні як комунікативна проблема не залежить від рівня емоційного інтелекту, а значить не може бути вирішена через його оптимізацію.

Одною зі складових нашої робочої гіпотези було врахування егоцентризму як комунікативної проблеми в контексті емоційного інтелекту особистості. Ж. Піаже, як основоположник у вивченні егоцентризму визначав його як пізнавальну позицію мислення, при якій відбувається центрація на своїй точці зору, коли вона сприймається єдино правильною і можливою. при цьому, на думку Д.Елкінда, відбувається повна фокусованість на своїх проблемах і байдуже ставлення до думки інших. Егоцентризм як інтегральне явище когнітивної сфери слугує одною з причин порушення міжособистісних стосунків через надмірну центрацію на власному Его. З цієї причини нами було здійснене дослідження чи спостерігаються відмінності у рівні егоцентризму в осіб з різним рівнем емоційного інтелекту. Егоцентризм визначає не так багато методик. Одним з показників егоцентризму є еготизм – його словесне вираження у займенниках «я», «мій», «мене» і похідних. З метою вивчення рівня еготизму як мовного вираження егоцентризму нами була використана методика «Тест егоцентричних асоціацій» Сутрової, що представляє собою перелік з 40 незавершених речень. Методика зручна тим, що не містить багато шкал, а тільки певний рівень еготизму. Результати діагностики представлені на рисунку 5.

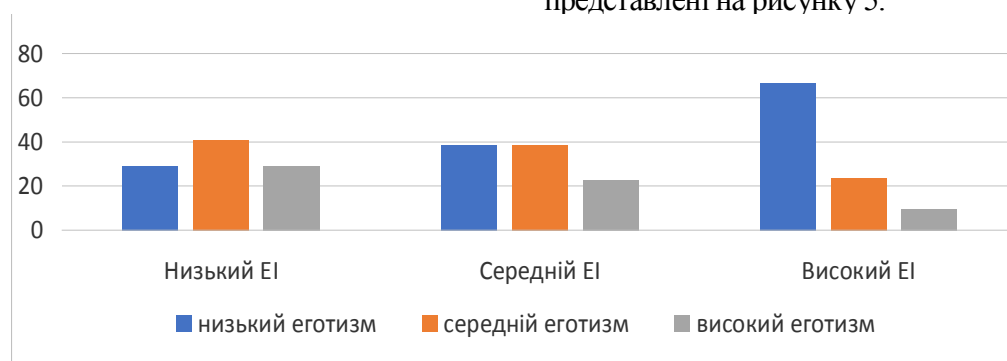

Рис. 5. Відсоткове значення показників еготизму в осіб з різним рівнем емоційного інтелекту.

Діаграма демонструє цілком очікувану закономірність, коли високі низькі показники еготизму домінують в осіб з низьким емоційним інтелектом, отже цим особам притаманна здатність ставити себе на місце іншого, уникати надмірної центрації на власному Его, хоча, як свідчили результати за попередніми методиками, це не означає, що особи з високим емоційним інтелектом неконфліктні, але вони активніше відстоюють свою позицію, менше поступаються, хоча і мають достатньо високу толерантність, в той же час в них є здатність

до децентрації, тобто вміння поставити себе на місце партнера у спілкуванні, що, вірогідно, і забезпечує їм більш терпиме ставлення до іншої позиції.

З метою статистичного підтвердження відмінностей між групами, ми провели статичне порівняння за Н-критерієм Краскела-Уоліса, який показав наступний результат: емпіричне значення $H_{emp} = 6,03$, що при критичних значеннях $P_{0,05} = 5,991$ та $P_{0,01} = 9,21$. Це означає, що результати статично достовірні на рівні статичної значущості $P \geq 0,05$. Отже, при високих

Питання психології

значеннях емоційного інтелекту буде вірогідно спостерігатись менший рівень егоцентризму, що мінімізує ризики виникнення проблем у міжособистісному спілкуванні, які пов'язані з надмірною концентрацією індивіда на своєму Его, нездатності поставити себе на місце інших.

Останнім методом, але найінформативнішим, є анкетування, яке стосується проблем в міжособистісних стосунках. Для цього була створена анкета з переліком основних гіпотетичних труднощів

у спілкуванні. Зазначимо, що в контексті теми дослідження здійснювалося порівняння вираженості даних проблем в міжособистісному спілкуванні до і після початку загострення воєнного конфлікту в Україні. За результатами опитування здійснене просте статистичне порівняння відсоткових значень тих чи інших відповідей у групах з різним рівнем емоційного інтелекту. Результати даного опитування представлені в таблиці 1. нижче.

Таблиця 1.

Результати опитування про основні проблеми в спілкуванні осіб з різним рівнем емоційного інтелекту (%)

Показники за опитуванням	Низький ЕІ		Середній ЕІ		Високий ЕІ	
	до	після	до	після	до	після
Недовіра до оточуючих	32,4	41,2	30,8	36,5	28,8	57,1
Обман, нещирість у стосунках	41,2	35,3	42,3	50	42,9	50
Часті конфлікти зі знайомими, колегами	55,9	50	50	38,4	23,8	26,2
Різні погляди з партнерами у спілкуванні	47,1	73,5	23	25	38,1	28,8
Антипатія до партнера у спілкуванні	26,4	38,2	13,5	17,3	23,8	21,4
Неконструктивна критика	35,3	73,5	48,1	55,7	61,9	61,9
Плітки і чутки	47,1	64,7	44,2	73,1	47,6	69
Спроби маніпуляції, корисливе ставлення	41,2	55,8	55,7	61,5	35,7	39,2
Низький рівень культури та ерудиції	52,9	47,1	51,9	51,9	66,7	64,3
Відчуження, самотність	32,4	64,7	38,5	46,2	28,8	35,7

З даного опитування можна бачити як спільні для всіх рівнів, так і відмінні тенденції. Так, за період воєнного стану загострилась недовіра до оточуючих, але рівень такого загострення різний – загалом, він вищий в осіб з високим емоційним інтелектом, можливо, у зв'язку з тим, що вони краще розуміють оточуючих і більше приділяють уваги підозрілим (на їх думку) діям.

Також в осіб з середнім і високим емоційним інтелектом зросла чутливість до обману. Суттєво зросли в період воєнного стану плітки і чутки, що зрозуміло, бо в періоди невизначеності вони досить активно ширяться в соціальних групах, а також спроби маніпуляцій. Об'єктивно судити про збільшення кількості маніпуляцій у стосунках в стресові періоди судити важко. Це тема для окремого дослідження. Однозначно можна стверджувати, що досліджувані гостріше сприймають ці особливості.

В періоди соціальної нестабільності зросло також і переживання самотності, але воно вище в осіб з низьким рівнем ЕІ. Для них також характерне більше загострення різниці у поглядах і антипатія до партнера у спілкуванні. Це цілком співвідноситься з

результатами діагностики комунікативної толерантності, яка є значно нижчою в осіб з низьким емоційним інтелектом.

Висновки. На фоні загального загострення комунікативних проблем відбулись і деякі покращення, наприклад, відбулось незначне, але зменшення конфліктів з оточуючими і деякі позитивні зміни в оцінці загальної культури та ерудиції партнерів у спілкуванні.

Таким чином нам вдалося визначити, що існують певні відмінності в характері комунікативних проблем в залежності від рівня інтелекту, зокрема, вони стосуються толерантності у спілкуванні, виборі стратегій вирішення конфліктів, переживанні довіри і близькості, що породжує відчуття самотності. Поряд з тим знизився загальний рівень конфліктності у відносинах. В цілому стресові умови життя суспільства більш негативно позначаються на особах з низьким рівнем емоційного інтелекту. Це є настановою для подальшого розширення корекційної, терапевтичної, тренінгової, просвітницької роботи з розвитку емоційного інтелекту як одному із засобів покращення міжособистісних стосунків, особливо в екстремально стресових для суспільства і окремих індивідів в умовах.

Список використаних джерел

1. Буркало Н. І. (2019) Психологічні особливості емоційного інтелекту. Психологічний часопис. Т. 5. № 7. С. 34–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psch_2019_5_7_5
2. Гейко Є. В. (2002) Егоцентризм як форма псевдоцілісності особистості підліткового віку. Актуальні проблеми психології. Т.7. Вип.16. URL: http://ecopsy.com.ua/data/zbirki/2008_16/sb16_07.pdf
3. Гюлман Д. (2020) Емоційний інтелект: пер. з англ.С.-Л. Гумецької. Харків: Вівіт. 512 с. URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/emocijnij-intelekt.html>
4. Ігнатенко Ж. В. (2021) Що важливіше для молодшої людини: рівень інтелекту IQ або емоційний інтелект EQ? Матеріали Причорноморської наук.-прак. конф. проф.-викл. (м. Миколаїв, квітень 2021 р.). Миколаїв : МНАУ. С. 17–20. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9374/1/17-20.pdf>
5. Носенко Е. Л., Коврига Н. В. (2003) Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції: монографія. К.: Вища школа. 159 с. URL: http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/Em_intellekt.pdf
6. Широн Ю. (2022) Тест емоційного інтелекту MSCEIT: опис, валідизація і адаптація. Галицький економічний вісник. № 1(74). С. 141-151. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/38695/2/GEB_2022v74n1_Shyron_Y-MSCEIT_emotional_intelligence_141-151.pdf
7. Bar-On R. (2012) The Impact of Emotional Intelligence on Health and Wellbeing. Emotional Intelligence. New Perspectives and Applications. P. 2–50. URL: https://www.researchgate.net/publication/221923486_The_Impact_of_Emotional_Intelligence_on_Health_and_Wellbeing
8. Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. R. (2009) Emotional intelligence: New ability or eclectic traits? American Psychologist. 63 (6). P. 503–517. URL: https://scholars.unh.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1353&context=psych_facpub

References

1. Burkalo N. I. (2019) Psykholohichni osoblyvosti emotsiinoho intelektu [Psychological features of emotional intelligence]. Psykholohichni chasopys. T. 5. № 7, 34–49. (in Ukraine)
2. Heiko Ye. V. (2002) Ehotsentryzm yak forma psevdotsilisnosti osobystosti pidlitkovoho viku. [Egocentrism as a form of pseudo-integrity of a teenager's personality] Aktualni problemy psykholohii. T.7. Vyp.16. (in Ukraine)
3. Houlman D. (2020) Emotsiinyi intelekt: [Emotional intelligence] per. z anhl.S.-L. Humetskoii. Vivit. (in Ukraine)
4. Ihnatenko Zh. V. (2021) Shcho vazhlyvishe dlia molodoi liudyny: riven intelektu IQ abo emotsiinyi intelekt EQ? [Which is the more important for young man: a level IQ or EQ?] [Materialy Prychornomorskoii nauk.-prak. konf. prof.-vykl. (m. Mykolaiv, kviten 2021 r.). Mykolaiv : MNAU. 17–20. (in Ukraine)
5. Nosenko E. L., Kovryha N. V. (2003) Emotsiinyi intelekt: kontseptualizatsiia fenomenu, osnovni funktsii: monohrafiia. [Emotional intelligence: conceptualizing the phenomenon, main functions: monograph] Vyshcha shkola. (in Ukraine)
6. Shyron Yu. (2022) Test emotsiinoho intelektu MSCEIT: opys, validyzatsiia i adaptatsiia. [The test of emotional intelligence MSCEIT: description, adaptation and validation] Halytskyi ekonomichnyi visnyk. № 1(74), 141-151. (in Ukraine)
7. Bar-On R. (2012) The Impact of Emotional Intelligence on Health and Wellbeing. Emotional Intelligence. New Perspectives and Applications. P. 2–50.
8. Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. R. (2009) Emotional intelligence: New ability or eclectic traits? American Psychologist. 63 (6). P. 503–517.

Summary

Vasuk K. Candidate of Psychological Sciences (Ph.D.),
associate professor of Department of psychology,
Vasyl Stus' Donetsk National University

THE PROBLEM OF INTERPERSONAL COMMUNICATIONS OF PERSON WITH DIFFERENT LEVEL OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN WARTIME CONDITIONS

Introduction The article presents the investigation of problem of interpersonal communications in young people with different level of emotional intelligence. We have analyzed the modern views of research in communication according to emotional component. The investigation analyzes the main types of typical problem for people with different level of emotional intelligence.

Purpose The purpose of article is to establish the typical problems in interpersonal communication in young people with different level of emotional intelligence, who lives in Ukraine now during wartime. We've also

determined the features of communication depending on a understanding level of their emotional processes and conditions.

Methods We have used such methods in our investigation:

- Test of emotional intelligence MSCEIT,
- Tomas's questionnaire for research of conflict strategies,
- test of egocentric association of Szutrova, Boyko's test of communicative tolerance
- the questionnaire for research problems in information communication and interpersonal perception.

Originality Scientific novelty. At the first time there was analyzed these complex of communicative problem in persons with different level of emotional intelligence.

Practical meaning. The results would be useful for scientists who research emotional intelligence, practical psychologists, who work with young people or clients with communicate problems. It's a base for organization of training work.

Conclusion. We have found out that there are some differences of communicate characteristics and problems depend on a level of emotional intelligence. They relate to communicate tolerance, choice of conflict strategies, experience of trust and intimacy, which create the feelings of loneliness. At the same time the general level of conflicts has decreased. During wartime the distrust of others has increased, but These levels are different. Peoples with middle and high level of emotional intelligence have increased sensitivity to deception. Rumors and gossip have increased a lot too. It is obvious during indefinite period. These ideas spread over different social groups very actively. The persons with high level of emotional intelligence are non-confrontational. They tend to deceneration, they have skills to put themselves in place of their partners in communication. It determines more tolerant attitude to another views.

In general, the stress conditions of life have a negative impact to persons with low emotional intelligence. In our mind, it-is the perspective direction of psycho-correctional, training work and educational work for development of emotional intelligence. It is a one of an aid to improve communication. This is particularly important for our society in extremely conditions of life.

Key words: conflict; emotional intelligence; interpersonal communication; tolerance; wartime.

Received/Поступила: 17.07.23.